

tal conj., ni corrupció o v. en *-iar*, i que la grafia correcta és la de la variant amb *te-*, que porten diversos passatges del *L. de Cont.* i en particular 79.20 (= II, 111): «--- *temiats* que dó a aquells qui no-m demanen, que no fas a aquells qui-m demanen!»; car jo hi posaria aquest punt d'admiració, entenent-ho com una exclamació de to fortament afectiu, i una mica irònic, amb valor quasi antifràstic; seria una estereotípia d'una forma verbal de present, comparable amb *jas!* (< HABEAS), o amb aquell *té!*, que sovint usem, com a expressió de sorpresa xocant («jo que pensava casar-m'hi, i *té!*, ara me'l desterran»). Crec en efecte que es tracta d'una forma del verb *témer* estereotipada fraseològicament a força de usar-la en frases col·loquials afectives. Pot ser un Subj. Pres. 5 de forma arcaica TIMEATIS usat imperativament: com és sabut, fou la forma antiga del present de Subj. en aquest verb, a la manera de *sapiats* 'sapiguen'.

Uns altres exemples, i lluminosos, puix que són amb *e* i en la forma moderna de la desinència de 5.ª persona (i per tant descarten ja del tot la hipòtesi *tametsi* o *etsi*) ens els forneix el *Decam. català*. «Y *temiau-vos* que la dona pusqués anar a noces ne a sglésia! Que no encara en alguna manera traure lo peu de casa!» (VII, § 5, 402.11), vertint la frase boccaccesca: «la donna, lasciamo stare che a nozze o a festa o a chiesa andar potesse, o il pie della casa trarre!» (ed. 1961, 430.7); «comensà a fer son plant tant miserablement, que *temiau-vos* que lo laurador la pusqués aconsolar, ans ell comensà a plorar», VIII, § 7, 478.7f. (trad. «che non solamente il lavoratore non la poté racconsolare ---»); «yo-m lençaré en un foc si vós ho voleu: *temiau-vos* que us faça altre servey! --- Sí yo faré encara ab sis, *temiau-vos* ab un!»), VIII, § 4, 453.18f. (trad.: «mi gitterò nel fuoco non che altro --- se bisognerà ---») (ed. 1961, 488.8, 488.15)). Hi ha també un poc del matis antic de *témer-se de* 'adonar-se d'una cosa, imaginar-se-la, concebre-la'.

Redactat aquest article el 1983, pel darrer volum del seu *Glossari Lullí* del P. M. Colom (1985),¹ veig ara que En Moll, després de publicar aquell article del seu diccionari, va arribar, guiat per un d'aquests passatges del *Decam.*, a la mateixa conclusió que jo, i la va publicar en el *Bull. dell'Atl. Ling. Medit.*, n.º 10-12, 1968-70.

¹ Colom en dóna vuit cites (s. v. *tamiats* i *temiats*), totes dels vols. I-IV del *Libre de Contemplació*, el text català del qual és ben insegur que sigui del mateix Lull i no de deixebles, si bé mallorquí i medieval en tot cas.

Tamis, V. *tamarella*

TAMIS, com totes les llengües romàniques (en totes les quals és mot modern i poc arrelat) el català el prengué del fr. *tamis* id., única on és antic i usat des dels orígens; és mot emparentat amb el germ. occid. comú TAMISI, d'origen incert en germànic, sense parentela indoeuropea (possiblement d'herència pre-indoeuropea), cosa que autoritza a cert grau d'incertitud

sobre la font immediata del mot francès, que tanmateix és probable que fos manllevat del germànic. □ 1.ª doc.: 1433, isoladament; després 1785.

Alart va trobar-ne un cas enterament esporàdic, com a terme culinari, en un doc. ross. de 1433: «quatre *tamisses* de salsa, e hun de póveres, petit» (*InuLC*, S. 185). No recollit per lèxics fins a Bekv. (1805) i Lab.: «espècie de cedàs de cerdes molt espès, per a passar per ell varies espècies, com tabaco, drogues». El *Dag.* no el recull més que en un inv. de farmàcia de 1785: «dos coladors de drap; it. cinc *tamisos*», i «*tàmis*: tamiz de los plateros», fluctuació accentual en eloqüent comprovació del manlleu del francès.

Cast. n'hi ha un cas en inv. arag. de 1488, un en el llibre de cuina de Mestre Robert, traduït del cat. el 1525, i fora d'això només des de c. 1700: sempre com a terme de certes tècniques especials. Pitjor encara en portuguès. En llengua d'oc, es més antic car ja se'n coneixen un parell d'exs. medievals, dels segles XIII i XIV, i dos de *tamisar* (però quasi tot en prosa, un sol en un trobador secundari i tardà, Rayn. v, 298; *PSW* VIII, 42a). Un it. *tamigio* va ser usat esporàdicament per algun autor tècnic del S. XVII, però no hi va pendre peu, i és un gallicisme evident, estrany a la llengua comuna d'avui. No tant en els dialectes; però àdhuc en aquests, manca completament no sols al Sud i Centre d'Itàlia, començant per Toscana, sinó a quasi tot el Nord d'Itàlia: és només venecià (en sentit ample); i reto-romànic, exclouent-ne el sobrelselvà i altres zones. Com que també en aquestes regions predominen les accs. figurades, i després d'un escorcoll molt atent no s'hi ha pogut trobar cap dada dialectal anterior a 1759 (cf. Bolelli, *It. Dial.* XVIII, 65-66), cal admetre la probabilitat que també a la zona venètica i engadinesa resulti d'un corrent comercial o tècnic més o menys tardà, provinent del Nord de França.¹

L'etimologia romanística es va desviar des dels orígens cap a cercar un ètim cèltic, perjudici contret des de Diez (*Wb.*, 314-5) i Holder (*Alt-celt. Sprachschatz*), desorientats per dues semblances (com aviat es veié) purament casuals. Una, amb el nom del riu *Tàmesis*, que realment és heretat del cèltic britònic per l'anglès (*Tamesis* ja en Cèsar, *B. Gall.* v, § 11, 8 etc.); britònic *Tamessa*, Pok., *IEW*, 1054; > anglès *Thames* amb una *th* fantàstica i no pronunciada): però és clar que aquest nom de riu no podia donar cap pista seriosa (com ho confirmà el gran llibre monogràfic de M. Förster, *Der Flussname Themse und seine Sippe*, Munic 1941). Segona, la vaga semblança d'un mot i l'altre amb el britònic *tam(m)* 'tros', 'mossada'; el mateix Diez ja es malfià i vacil·là entre això i el germànic, decantant-se més aviat per aquest. Thurneysen (*Keltorum.*, 80) descartà del tot aquestes pistes, aclarint categòricament que no hi podia haver cap relació amb aquest mot britònic, com sigui que la forma britònica més antiga seria TAMMEN-, provinent d'un derivat *TND-SMEN-* de l'arrel indoeur. *TEND-* 'tallar' (igualmente Pok., *IEW*, 1063).

És veritat que Thurneysen no gosava tanmateix des-